

စီစတ်။ စီစောတ်။

ပွဲအဘိဓါန်အာဟာလီဒေဂ် ဝေါဟာရ ‘စီစတ်’ ၎် ညးထွေးလဝ်ဒဒ်ပိုဒ်ကြိယာမဲ့တဲ ကိုလဝ်အဓိပ္ပါယ် v. to search, to be devoted to, to apply oneself ရ။ ပွဲအဘိဓါန်မန်ဗျာအောန်သိုင်ဂ် ‘စီစောတ်’ ဝွံ ညးကိုလဝ်အဓိပ္ပါယ် ‘စီစစ်သည်’ ရ။ ဝေါဟာရ ‘စီစတ်’/‘စီစောတ်’ ဝွံ ရံင်ကိုဒွဲဝဲါမ စကာလဝ်ဗျဲတဲ အဲဖျိုက်ဗပင်ကိုအဓိပ္ပါယ်ဗျဲ အတိုင်ဗွဲသွပ်ဝွံရ။

စီစတ်/စီစောတ် — နုံစမ်းသည်။ စီစစ်သည်။ စီစစ်ဆေးသည်။ သုတ်သင်သည်။ ဆင်ခြင်ဖိုင်းခြားသည်။
to search, to enquire/inquire, to investigate, to examine, to sift through

- “ယံ့ဥပါလိထေရ်၊ ခမီဗြသုတ်ဝွံဂ် ပွဲဒေါင်ပုရိသာတ်ပန် မွဲးစီစတ်အေးကွေံဒုဟ်ဗျဲညိက္ခာ” ကျာ်တြဲဂး။ “ဝွံရအံ” ဥပါလိထေရ်ဂးတဲ ထေရ်ကော်ဝိသာခါတဲ ရံဝွံထေရ်ဂးရ။ “ယံ့ဝိသာခါ၊ ခမီဗြသုတ်ဝွံဂ် မူဂိတုမူတဲ မဒင်ပယင်ရော စီစတ်တိတဲ ဗျဲမတန်ဂွံဂ်ဂ် နူမဒ်ခရ်ဟာ ပွဲကာလမဒ်ပယင်တဲ မတန်ဂွံဂ်ဟာ ကိုဝွံတိဗွဲအဆတ်ညိ” ထေရ်ဂး။ “ဝွံရအံ” ဝိသာခါဂး တဲ ကိုစိုဗိုင်ကွေံဇန်ကဲတဲ မပွံစန်ဇိုင်တဲ, အဝဲပဏိဟ်, သပါဂွံဗျဲတံဂ် တော်ဂိတုတဲတဲ ဒဒ် ဒတန်ဂွံဂ် နူမဒ်ခရ်တော် ဝိသာခါဂရေင်ပွဲဥပါလိရ။ (၅၅၀။ ၉-၁၂။ ပ-၃၉/၄၀။ အစောံ။) ပွဲမူဗျာ/ (မြတ်စွာဘုရားသည်) အရှင်ဥပါလိထေရ်ကို “ဥပါလိ၊ သင်သည် သွားလေလော၊ လေးပါးသောပရိသတ်အလယ်၌ ဤရဟန်းမိန်းမငယ်၏အမှုကို သုတ်သင်လော” ဟုမိန့်တော်မူ၏။ အရှင်ဥပါလိထေရ်သည် “ကောင်းပါပြီအရှင်ဘုရား” ဟုဝန်ခံလျက် ပရိသတ်အလယ်သို့သွား၍ ခင်းအပ်သော မိမိနေရာ၌နေပြီးသော် မင်း၏ရှေ့၌ “ဝိသာခါ၊ ဤရဟန်းမိန်းမငယ်သည် ဤမည်သောကာလ၌ ဤမည်သောနေ့၌ ရဟန်းပြု၏၊ အဟုတ်အမှန်ကိုသိ၍ ဤကိုယ်ဝန်ကို ရှေး၌၎င်း နောက်၌၎င်း ရသည်၏အဖြစ်ကို သိအောင်ပြုလော” ဟု ဝိသာခါဒါယိကာမအား ဤအမှုကို အပ်နှင်း၏။ ဝိသာခါဒါယိကာမသည် “ကောင်းပြီ” ဟုဝန်ခံ၍ တင်းတိမ်တို့ကို ကာစေပြီးသော် တင်းတိမ်တွင်း၌ ရဟန်းမိန်းမငယ်၏ လက်, ခြေ, ချက်, ဝမ်း အဆုံးရှိကုန်သော အင်္ဂါတို့ကိုကြည့်၍ လရက်တို့ကိုတွက်လတ်သော် လူဖြစ်စဉ်ကာလက သန္ဓေရသည့်အဖြစ်ကို အဟုတ်အမှန်အားဖြင့်သိ၍ ထိုအကြောင်းကို ကြားလျှောက်၏။ (၅၅၀။ ပ-၇၄။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေဂံလိက်/ -- he (the Master) said to the Elder Upali, “Go, and **clear up** this matter of the young Sister in the presence of the four classes of my diciples.” “It shall be done, reverend sir,” said the Elder, and forth to the assembly he went; and there, seating himself in his place, he called up Visakha the lay-disciple

in sight of the king, and placed the conduct of the **enquiry** in her hands, saying, “First ascertain the precise day of the precise month on which this girl joined the Order, Visakha; and thence compute whether she conceived before or since that date.” Accordingly the lady had a curtain put up as a screen behind which she retired with the girl. ----- the lady found, on comparing the days and months, that the conception had taken place before the girl had become a Sister. This she reported to the Elder, -----. (The Jataka: Vol. I & II: Book I: p-38)

- “(ညးပိရောပိဂ်) အဲပလိုက္ခေဒုတ်ဒါန်သီလဗေဒ်ညိ” ဂးတဲ တွခွါဂ် ပြာပ်တိုန်ပွဲသိုင်ရ။ “ယံ ဘုမ္မိပါလ၊ ကမ္မတ်ပိရောပိဂ် ဗေဒ်ပလိုက္ခေဒုတ်ကွာန်ပိုအိုတ်ရအံ” ဗေဒ်ဂး။ သိုင်မိင်လဟိုတွခွါဂ်တဲ သိုင်ဟံသွာန်စီဇောတ်ရ။ “ဟဲတွခွါ၊ ကမ္မတ်တအံဂ် အာရပ်နင်ဖအိုတ်” သိုင်ဂး။ တွခွါရောက္ခာန်ဂ်တဲ ကွေင်နင်ညးပိရောပိဂ်တဲ ကျင်ထွေးကိုသိုင်ရ။ သိုင်ဟံသွာန်စီဇောတ်တဲ “ကေတ်နင်စိင် ကိုလန်နိက္ခေဒ်” သိုင်ဂး။ (၅၅၀။ ၆-၃၁။ ပ-၉၈။ အစွောံ။) ပွဲမူဗွာ/ (ထိုရွာစားသည်) မင်းသို့ကပ်၍ “ရှင်မင်းကြီး၊ များစွာကုန်သော ခိုးသူတို့သည် ရွာဖျက်ခြင်းအစရှိသည်တို့ကို ပြုကုန်လျက် သွားကုန်၏” ဟုလျှောက်၏။ မင်းသည် ထိုစကားကိုကြား၍ “အချင်း၊ သွားလေ၊ ဆောင်ခဲ့လော” ဟုဆို၏။ ထိုရွာစားသည်သွား၍ အလုံးစုံသောသူတို့ကို နောင်ဖွဲ့၍ဆောင်ခဲ့၍ “ရှင်မင်းကြီး၊ ခိုးသူတို့ကို ဆောင်အပ်ကုန်ပြီ” ဟု မင်းအားကြားလျှောက်၏။ မင်းသည် ထိုသူတို့၏အမှုကို မသုတ်သင်မူ၍ “ထိုသူတို့ကို ဆင်ဖြင့်နှင်းစေကုန်လော” ဟုဆို၏။ (၅၅၀။ ပ-၁၄၇/၁၄၈။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေဂံလိက် / And he (the village headman) repaired to the king, saying, “Sire, there is a band of robbers going about sacking villages and committing other villainies.” When the king heard this, he bade the headman go and bring the men before him. And away went the man and hauled up as prisoners before the king every one of those thirty men, representing them to be the rascals. Without **enquiry** into their doings, the king commanded offhand that they should be trampled to death by the elephant. (The Jataka: Vol. I & II: Book I: p-78)

- မွိုဟ်ကမ္မတ်တအံဂ် ဗေဒ်ပွင်စးကေတ်ဒြပ် ဗေဒ်ဝံဂ်ညးတဲ ဗေဒ်လုပ်အာဂြိုပ် ကိုအမတ်ဂ်ရ။ အမတ်သိုကမ္မတ်တအံဂ် ဂစိုတ်ဂ်တဲ တောံစ, စံင်ပရအံစဒြပ်တအံဂ်တဲ ဗေဒ်တအံသွေးအာက္ခေ တွဟ်တွဟ်တဲ ဗေဒ်စအာသိုဒိုင်ဗေဒ်တအံရ။ နလှေင်သင်ဝံ အမတ်ပတဲ နှုဂ်ဟံဂတာပ်လအံ မွိုဟ်သ္မာင်တအံဂ်တီစုတ်တဲ ဒဒ်ပွအမတ်တအံဂ် ဗေဒ်တအံအာလှေင်ပွဲသိုင်ရ။ သိုင်ကော်အမတ် သိုင်သွာန်စီဇောတ်တဲ တီဒဒ်မဒ်စုတ်တဲ သိုင်ဟိုရန်သကိုတ် ဗွဲမလောန်တဲ သိုင်ကိုဏာပွေင်က္ခေတဲ --။ (၅၅၀။ ၆-၇၉။ ပ-၂၅၆။ အစွောံ။) ဗတ်ဗွာ/ ထိုခိုးသူတို့သည် ဥစ္စာတို့ကိုလုယက်၍ နွားကိုရသည်ရှိသော် တောသို့ဝင်၍ ထိုအမတ်ကို ပေး၏။ ထိုအမတ်သည် ခိုးသူတို့နှင့် တပေါင်းတည်းဖြစ်၍ နွားကိုသတ်ပြီးလျှင် ချက်ပြုတ်ဝေစားပြီးသည်ရှိသော် ထိုနေရာမှ အရပ်ရပ်သို့ဖဲ၍ မိမိတို့၏နေအိမ်များသို့သာလျှင် ပြန်သွားကြကုန်၏။ ဤနည်းအားဖြင့် ထိုအမတ်ပြုသည့်အမှုကို မကြာမြင့်မီလျှင် အခြားသူများသိသွား၍ ၎င်း

တို့သည် ထိုအမတ်၏အပြုအမူတို့ကို မင်းအား လျှောက်တင်ကြကုန်၏။ မင်းသည် ထိုအမတ်ကိုခေါ်စေ၍ စစ်ဆေးမေးမြန်းပြီးလျှင် ဟုတ်မှန်ကြောင်းသိ၍ ထိုအမတ်အား များစွာပြစ်တင်ကြိမ်းမောင်း၍ ရာထူးမှချလိုက်၏။ (သုတေသီ)

- “ယွံမရှုတ်၊ မွိုက်ကျွံအာဂးဟာ” (ထေအနန်သွာန်။) “ယွံအံ၊ အလုံနန်ဝံ ဂှဲခီဇောတ် လေဝ် ကေတ်ဟံဝံရအံ” သွိုင်ဂး။ “ယွံမရှုတ်၊ ဥပါမဲ့ ညံင်ညးဂမ္တိုင်ဟံဒဲဒေဝင်စိုတ်ဂ် မူးစီ ရေင်ညိ” ထေဂး။ (၅၅၀။ ၉-၉၂။ ၁-၂၅။ အစွောံ။) ဗတ်ဗွာ/ “မြတ်သောမင်းကြီး၊ ပတ္တမြားပျောက်သွားသလော” ဟု အရှင်အာနန္ဒာမေး၏။ “မှန်ပေ၏အရှင်ဘုရား။ အလုံးစုံ သောနန်းတွင်း၌ စစ်ဆေးရှာသော်လည်း မရ” ဟုမင်းသည်ဆို၏။ “မြတ်သောမင်းကြီး၊ လူ အများမပင်ပန်းရလေအောင် တခုသောဥပါယ်ဖြင့် စီရင်လော့” ဟုမထေရ်ဆို၏။ (သုတေသီ) ဒဲဗျီဗျီဝေါဟာမူး ပဲ့မူအေဂံလိက်ဂ် ချူလဝ် So the Ministers **searched** everybody, women and all, for the missing jewel, till they had worried everybody almost out of their lives; ---- (The Jataka: Vol. I & II: Book I: p-223)
- သတ်ကြက်ချယ်တဲ သွိုင်ဒေဝါဟနရာဇာ သွိုက်ပပရင်ဇကရာတ်သွိုင်တဲ မဒေံဂ် ကိုစတ် ကွဲကိုဇုတ်ဂျိတဲ ကိုပလံင်ဏာကိုဇကရာတ်သွိုင်ရ။ ဇကရာတ်သွိုင်စေပ်စဒဲတဲ နွံကိုရ်သာ လောန်ရ။ မဒေံ ကိုတိုလဝ်ရ။ တိုဟံဒဲတဲ ဂှဲသွာန်ခီဇောတ် တဲ ဒဒဲညးမစုတ်ဇုတ်ဂျိတဲတိတဲ ကော်နင်ပွင်ဥဒုာန်ဇကုရ။ “ယွံမ၊ ကြက်သွိုင်ဒေဝါဟနရာဇာ မပလိုကျွံကိုဒေံလိုအာဂ် မပ မာန်ညိဟာ” (သွိုင်ဂး။) “အဲဒိုက်ပမာန်ရအံ” ဒေံဂး။ (၅၅၀။ ၉-၁၈၆။ ၁-၅၂၈။ အစွောံ။) ပဲ့မူဗွာ/ ဒေဝါဟနမင်းသည် တပါးကုန်သောမင်းတို့အား သရက်သီးကို ပို့စေသည် ရှိသော် အစေ့မှ အပင်ဖြစ်လတ္တံ့သည်မှ စိုးသောကြောင့် အညွန့်ဖြစ်ရာအရပ်ကို အဆိပ်ရှိ သောအရိုးဖြင့် ထိုး၍ပို့စေ၏။ ထိုမင်းအား သရက်သီးကိုစား၍ အစေ့ကို စိုက်ပျိုးခြင်းငှာ မ တတ်ကောင်းရကား ထိုမင်းတို့သည် “ဤအရပ်၌ အကြောင်းသည် အသို့နည်း” ဟု မေး ကုန်သည်ရှိသော် ထိုအကြောင်းကို သိကုန်၏။ ထိုအခါ တယောက်သောမင်းသည် ဥယျာဉ် စောင့်ကိုခေါ်၍ “ဒေဝါဟနမင်း၏ သရက်သီးတို့၏ အရသာကိုဖျက်၍ ခါးသည်၏အဖြစ်ကို ပြုအံ့သောငှာ စွမ်းနိုင်လတ္တံ့လော” ဟုမေး၍ “မင်းမြတ်၊ အကျွန်ုပ်သည် စွမ်းနိုင်ပါ၏” ဟု ဆိုသည်ရှိသော် ---။ (၅၅၀။ ၃-၁၄၄/၁၄၅။ ညောင်ကန်။) (ဂှဲသွာန်စီစတ် = မေးမြန်း စုံစမ်းသည်) ပဲ့မူအေဂံလိက်/ King Dadhi-vahana, before sending presents of these mangoes to other kings, used to prick with a thorn that place in the stone where the sprout would come from, for fear of their growing the like by planting it. When they ate the fruit, they used to plant the stone; but they could not get it to take root. They **enquired** the reason, and learnt how the matter was. One king asked his gardener whether he could spoil the flavour of this fruit, and turn it bitter on the tree. Yes, the man said he could; ---. (The Jataka: Vol. I & II: Book II: p-72)

- “ယုံကောန်ဒေဝတတအ်ညးဂမၠိုင်၊ ဒေဝတတုဏ္ဏမိမဆေဝ်ဒေဝ်ကျေံ ပြဝပူဂ်ပါပမိတ်တအ်ဂ် ဟံ့ မွဲရောင်သူးဟာ။ မလောပ်အာဒရီ ပွဲသဘင်ကောန်ဒေဝတဂမၠိုင်တဲ မဟံ့ဝံ့မွာ်မွဲဒဒိုက်တြုမပြဲ ရောင်သူးဟာ။ ပွဲလိုက်ဝံ့ ဒေဝတပွင်လိုက် မယိုက်ဒိုက်မင်မွဲတခမိဗမ္မး ညးမနွံကိုသီလတအ် ဂ် ဟံ့မွဲကိုအဲဗြဲရောင်သူးဟာ။ မွဲဟ်မဟံ့မွဲကိုသီလ မနွံကိုပြဝဓဇန်သဟာသီ မဟံ့ဇီဇတ်ဇံဇတ် တဲ ပြဝမဂ္ဂစိုတ်ကျေံညးဂ် ဒေဝတတုဏ္ဏမိ မနွံကိုကြိန် ပွဲလိုက်ဟံ့မွဲရောင်သူးဟာ” ဂလာန် မြဲဝံ့ သွတ်ဗြဲတုဏ္ဏသီလ ဂတေဝ်ယာတ်(ရ။) (၅၅၀။ ၉-၁၉၄။ ၁-၅၄၉။ အစွောံ။) ပွဲမူ ဗွာ/ “ဤလောက၌ သီလရှိကုန်သောသူတို့ကို ကြည့်တတ်ကုန်သောနတ်တို့သည် မရှိကုန် ယောင်တကား။ ဤသို့သဘောရှိကုန်သော ကိစ္စတို့သည် ဖြစ်ကုန်သည်ရှိသော် သီလရှိ သောသူတို့ကို ကြည့်ရှုတတ်ကုန်သောနတ်တို့သည် ဤအရပ်မှ ကင်းကုန်ယောင်တကား။ လောကပါလဟု သမုတ်အပ်သော သီလရှိကုန်သောသူတို့ကို ချီးမြှောက်တတ်ကုန်သော ရ ဟန်းပုဏ္ဏားတို့သည် မရှိကုန်ယောင်တကား။ မဆင်မခြင် တဆောတလျင်အားဖြင့် ရုန်းရင်း ကြမ်းတန်းသောအမှုကို ပြုတတ်ကုန်သော ကိုယ်နှုတ်နှလုံးကို မစောင့်ကုန်သောသူတို့ကို တားမြစ်တတ်ကုန်သော နတ်တို့သည် မရှိကုန်ယောင်တကား။” ဤသို့လျှင် သီလနှင့်ပြည့် စုံသော သုဇာတာသည် ငိုကြွေးသည်ရှိသော် ---။ (၅၅၀။ ၃-၁၇၁။ ညောင်ကန်။)
- “ယုံတုညး၊ နရာဂစိုတ် အဲဟံ့ရံင်မုက်သမ္ဘာညးမွဲလှော်။ အဲတိုန်တွံဋးပွဲသိုသိုဝံ့ဝံ့ ဝူကျပ်ညာတ် အဲတဲ ရပ်ကအ်တဲအဲ တံင်ပွိုန်ဏာလတူဒေန်သိုက် အဲဟံ့ဒေဝ်ဗက်စိုတ်ဝူကျပ်တဲ ဝူကျပ်ပွို ပျတ်အဲရောင်။ ဒုဟ်အဲဟံ့မွဲ ဗွဲတုညးတရဲစော်ပန် ဒ်တုသိုဝူကျပ်အိုတ်ရ” (ပြောဟိတ်ဂး။) တဲသိုင်ကော်ညးတရဲစော်ပန်ဂ် သိုဝူကျပ်ပွန်ရ။ သိုင်ဇီဇတ်ညးတရဲစော်ပန်ဂ်တဲ “ဒ်ကွေံရ” ညးတရဲစော်ပန်ဂ်ဂး။ သိုင်ကိုကော်ဏာ ဂစိုတ်ညးတရဲစော်ပန်ဂ်ပွန်ရ။ (၅၅၀။ ၉-၂၂၀။ ၁-၆၂၂။ အစွောံ။) (စိစတ် = စစ်ဆေးသည်)
- ညးမွဲသ္မာင်ဂ် စောန်စိုတ်ကိုအမတ်ဂ်တဲ ညေဟိုဗျိုကိုသိုင်ရ။ ညးဟိုပလိုတဲ သိုင်ပွေဟ်အာဂ လာန်ညးတဲ သိုင်ဟံ့ဇီဇတ်ရံင်ဒုဟ်ဂ်တဲ အမတ်ဗျိုက်ပေင်တကိုသီလ မသက္ကုဒုဟ်ဂ် သိုင် စုတ်ကျေံဇရေဟ်စာံဂိုင်သိုစာတ်ရ။ အမတ်ဂ် ဒွိုင်ကေတ်ဗတ်ဇကုမွဲတဲ နိသဲကိုဝေင်သီလတဲ စိုတ်မတန်ကြန်ဒ်အာမွဲတဲရ။ ဟိုတ်စိုတ်မတန်ဒ်မွဲဂ်ရ ဗစာရဏာသင်္ခါရဝေင်တဲ အမတ်ဂ် ဒ် အာသောတာပန်ရ။ (၅၅၀။ ၉-၂၈၂။ ၃-၆၈။ အစွောံ။) ပွဲမူဗွာ/ တပါးကုန်သောသူတို့ သည် မင်းအား ဂုံးတိုက်၍ ဖျက်ဆီးကုန်၏။ မင်းသည် ထိုသူတို့၏စကားကိုယူ၍ အပြစ်ကို မဆင်ခြင်မူ၍သာလျှင် သီလရှိသော အပြစ်မရှိသောအမတ်ကို သံခြေကျဉ်းအနှောင်အဖွဲ့ဖြင့် ဖွဲ့စေ၍ နှောင်အိမ်သို့သွင်းစေ၏။ ထိုအမတ်သည် နှောင်အိမ်၌ တယောက်ထည်းလျှင် နေ လတ်သော် သီလ၏ပြည့်စုံခြင်းကိုမှီ၍ စိတ်၏တည်ကြည်ခြင်းကိုရ၍ သင်္ခါရတို့ကို သုံးသပ်၍ သောတာပတ္တိဖိုလ်ကို ရ၏။ (၅၅၀။ ၃-၅၁၅။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေဂ်လိက်/ Because he was very useful, the king did him great honour. The others were jealous, and concocted a slander, and calumniated him. The king believed their saying, and without **enquiring** into his guilt, bound him in chains, though virtuous and innocent, and cast him into prison. There

he dwelt all alone; but by reason of his virtue, he had peace of mind, and with mind at peace he understood the conditions of existence, and attained the fruition of the First Path. (The Jataka: Vol. I & II: Book III: p-273)

- တီသုန္ဒရီချိုတ်တဲ အစာတီတအ် ကျက်ကွဲတိုန်ရ။ “မူဒွဲသုန္ဒရီမဲ့ မကွဲအာလေဝ်ဟံတီ” ဂးတဲ ပွဲသိုင်ရ။ “ကိုပိုဝံစီစတ်ဉ်ညီ” ပွဲသိုင်။ “ဤရ” သိုင်ကိုအခေါင်တဲ အာဗိုင်ဤတဲ အာဝံပွဲခိုင်ကွာင်ဘာဇေတဝန် “ညးတိုပ်ပွဲမြေပွဲရောင်” ဂးတဲ ငွသုန္ဒရီဂ် စုတ်ပွဲခိုင်တဲ ဒလိုင် ပွာပ် ပွဲချင်သာရဂ်တဲ ---။ (၅၅၀။ ၆-၂၅။ ၃-၈၃/၈၄။ အစွဲ။) ပွဲမူဗွာ/ တီထွဲ တို့သည် “သုန္ဒရီကို မမြင်ကုန်” ဟု အုတ်အုတ်ကျက်ကျက်ပြု၍ မင်းအားကြား၍ “ --- -၊ ထိုဇေတဝန်ကျောင်းတော်၌ သုန္ဒရီ၏အကြောင်းကို ငါတို့မသိကုန်” ဟုဆို၍ “ထိုသို့တ ပြီးကား သွားကြကုန်လော့၊ သုန္ဒရီကို ရှာကြကုန်လော” ဟု မင်းသည် ခွင့်ပြုအပ်သည် ဖြစ်၍ မိမိတို့၏အလုပ်အကျွေးတို့ကိုခေါ်၍ ဇေတဝန်ကျောင်းတော်သို့သွား၍ ရှာကုန်လတ် သော် ပန်းမှိုက်အကြား၌မြင်၍ ညောင်စောင်းသို့တင်၍ မြို့သို့ဝင်၍ ---။ (၅၅၀။ ၃-၅၃၃ /၅၃၄။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေဂံလိက်/ After the lapse of some days they (the heretics) hired some ruffians to kill Sundari before Gotama’s chamber and throw her body into the dust-heap. And so they did. Then the heretics made a hue and cry after Sundari, and informed the king. He asked where their suspicions pointed. They answered that she had gone the last few days to Jetavana, but what happened afterwards they did not know. He sent them to **search for** her. Acting on this permission, they took their own servants, and went to Jetavana where they **hunted about** till they found her in the dust-heap. Calling for a litter, they brought the body into the town, -----. (The Jataka: Vol. I & II: Book III: p-283)

- သေဠိဗြဲဉ်စီစတ်အားရင် အလုံသိုက်တဲ ခိုက်ကွတ်ချေပဲဇကုဂ် ခွဲထောလဝ်နတ်, ကွတ်ဇုက် ဒက်ကိုတ်, ဒလေင်ကွတ်ချေပဲဂ် ဆဂ်သေဠိဗြဲဝံ ပွဲသွဲတရင်ဂ်တဲ ကေတ်နင်ထွေးကိုသေဠိတြု ရ။ (၅၅၀။ ၆-၃၄၀။ ၃-၂၆၀။ အစွဲ။) ပွဲမူဗွာ/ (သူဌေးသည် မယားကို) “အလုံးစုံ သောအိမ်ကိုရှာ၍ တစုံတခုသောဥစ္စာကို ကြည့်လော့” ဟုဆို၏။ ထိုခဏ၌ တယောက် သောမြက်ရိတ်ယောက်ျားသည် တစဉ်, ထမ်းပိုး, မြက်စည်းကြိုးကို တံခါးကြား၌ စွန့်ပစ်၍ ပြေး၏။ သူဌေးမယားသည် ထိုတစဉ်, ထမ်းပိုး, မြက်စည်းကြိုးကိုမြင်၍ “အရှင်, ဤဝတ္ထု ကိုထား၍ တပါးသောဥစ္စာကို မမြင်” ဟု ယူဆောင်၍ပေး၏။ (၅၅၀။ ၃-၇၄၂။ ညောင် ကန်။) ပွဲမူအေဂံလိက်/ The Bodhisatta again addressing his wife said, “My dear, we cannot possibly cut off our charities. **Search** the whole house till you find something.” At that moment a certain grass-mower threw down his sickle and pole and the rope for binding the grass in the doorway, and ran away. The merchant’s wife found them and said, “My lord, this is all I see,” and brought and gave them to him. (The Jataka: Vol. III & IV: Book IV: p-86)

- သွင်မိင်တၢ်ဝေဗောဓိသတ်တဲ သွင်စီဇတ်ရံင် ပရေင်ဂွံင်အမူဂ်အိုသိုတဲ ဒၣ်မသက္ကဒုဟ်ဂ်တဲ တဲ ကိုဂိုင်ကွဲဒုန်ဂါကအ်တအ်ဂ်တဲ ပိုန်ဟာန်ယသပတ်မဂ္ဂိုင်ဂ် သွင်ဇိုန်ကိုဗောဓိသတ်တဲ — ——။ (၅၅၀။ ၉-၃၆၈။ ဒု-၃၃၈။ အစွောံ။) ပွဲမူဗွာ/ မင်းသည် ဘုရားလောင်း၏ တရားစကားကိုကြား၍ အမူကိုသုတ်သင်၍ အပြစ်မရှိသောအဖြစ်ကိုသိ၍ တောက်တို့ကိုပယ်စေ၍ ဘုရားလောင်းအား ကြီးစွာသော စည်းစိမ်ကိုပေး၍ ———။ (၅၅၀။ တ-၈၁။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေဂံလိက်/ The king on hearing the Bodhisatta’s exposition of the law, **investigated** the matter, and discovering the innocence of the boys, he had their fetters removed, and bestowed much honour on the Great Being, ----. (The Jataka: Vol. III & IV: Book V: p-135)
- ခမီတံညးဂမ္တိုင် ကျင်ကောံမ္မဲဟာန် ပွဲဗြပ်သဘင်ဝေဗတဲ ရံဝံသုးရ၊ “ယံ့မွဲတံ၊ သွင်ပသိုန်ဝံ ဂွဲဇီဇတ်နိဂွဟ် တီဂအင်ကုသိုတဲ ကျပ်ကောံသင် ဒါန်ဇော် ဣတေံပွဲရောင်သံ့။” --- “ယံ့ခမီတံ၊ ပွဲကာလအတိက်တေံလေဝ် တုပညာတံ ဂွဲဇီဇတ်နိဂွဟ် ဒါန်တဲ ဒါန်ဇော်ဟေင်ပွဲ တဲရ” ဂးတဲ ကျပ်တြဲတံဇာတ်အတိက်တေံရ။ (၅၅၀။ ၉-၄၂၄။ ဒု-၅၇၈။ အစွောံ။) ပွဲမူဗွာ/ ရဟန်းတို့သည် တရားသဘင်၌ “ငါ့ရှင်တို့၊ ကောသလမင်းသည် စီဇီဇွေးချယ်၍လျှင် ကောင်းမှု၏ စိုက်ပျိုးရာလယ်မြေကိုသိ၍ ဘုရားအမှူးရှိသော အရိယာသံဃာအား အသဒိသဒါနကို လှူ၏” ဟု စကားကိုဖြစ်စေကုန်၏။ --- “ရဟန်းတို့၊ ကောသလမင်းသည် စီဇီဇွေးချယ်၍ အတုမရှိ မြတ်သောကောင်းမှု၏ စိုက်ပျိုးရာလယ်ယာမြေသဖွယ် ဖြစ်တော်မူသော ဘုရားအမှူးရှိသောသံဃာ၌ အလှူပေးခြင်းသည် အံ့ဖွယ်မရှိသေး။ ရှေးပညာရှိတို့သည်လည်း စီဇီဇွေးချယ်၍ အလှူကြီးကို ပေးလှူကုန်၏” ဟုမိန့်တော်မူ၍ အတိတ်ကို ဆောင်တော်မူ၏။ (၅၅၀။ တ-၄၆၄။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေဂံလိက်/ ---, they were talking of it in the Hall of Truth, “Sirs, the Kosala king after **examination** found the proper field of merit, and gave the great gift to the assembly with Buddha at its head.” ----- “Brethren, it is not strange that the king after **examination** has undertaken great gifts to the supreme field of merit; wise men of old also after **examination** gave such gifts,” (said the Buddha) and so he told a tale of old. (The Jataka: Vol. III & IV: Book VIII: p-280)
- “ယံ့သွင်မပြု၊ သဘသွင်မွဲဂ် အမူဇော်ကို သွတ်ကို မက္ကိဒ်ဂ် ဂွဲဇီဇတ်သွာန်စီဇတ် စမတ်ကို ဗိုန် ဝံတီအိုတ်သွးတဲ မဂပ်ဂပ်ပကိုဒဏ်ရောင်သံ့အံ။ ဟံ့ဂ္ဂိုက်ဂွဲ ဟံ့သွာန်စီဇတ်စမတ်မွဲ မပကိုဒဏ်မွဲဂ် ဟံ့ဒ်အထိုင်သးတလပညာတံညးဂမ္တိုင်ရအံ။ ဗွဲကြဲတဲ မဒးသွောံစံင်တူပုန်ရအံ။” (၅၅၀။ ၉-၄၇၂။ ၇-၁၇၀။ အစွောံ။) ပွဲမူဗွာ/ “မြတ်သောမင်းကြီး၊ သူတပါး၏အပြစ်ကို မမြင်မူ၍ အလုံးစုံကုန်သော ငယ်ငယ်ကြီးကြီးသော အပြစ်တို့ကို လူများသေဉ်နင်း ပြည့်ရှင်မင်းသည် ကိုယ်တော်တိုင် မနံ့စမ်းမဆင်ခြင်မူ၍ မင်းဒဏ်ကို မထားရာ။ မြတ်သောမင်းကြီး၊ အကြင်ရေမြေသေဉ်နင်း ပြည့်ရှင်မင်းသည်ကား မနံ့စမ်းမဆင်ခြင်မူ၍ ဒဏ်ထားခြင်း

ကို ပြုအံ့၊ မိမိ၏အကျိုးစီးပွား ပျက်စီးကြောင်းကိုပြုတတ်သော ထိုမင်းသည် ပဋိသန္ဓေအား ဖြင့် ကန်းသောသူသည် ယင်ကောင်ရှိသော အဆူးရှိသောဘောဇဉ်ကို မျိုသကဲ့သို့ အကျိုးမဲ့ ကို ပြုသည်မည်၏။” (၅၅၀။ ၈၇-၉၉/၇၀။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မူအေဂံလိက်/ “My lord, - --- Do not slay him at a woman’s word, without a hearing! A king’s duty it is to act with all **circumspection.**” ----- “No king should punish an offence, and hear no pleas at all, Not throughly **sifting** it himself in all points, great and small.” (The Jataka: Vol. III & IV: Book XII: p-119) (**sift, sift through:** v. to examine information, documents etc carefully in order to find something out or decide what is important and what is not/ Longman Dictionary/ သေချာစွာစိစစ်သည်။/ ရှေ့ဆောင်အဘိဓာန်။ ဦးလွင်ဦး။)

- “ယုံမအံက်၊ ဒုဟ်အိုသိုက် အဲအေင်ဒင်ရ။ ဂတနူဏအံက် ပွမ္မေဗ္ဗံဇီဇတိဗဇာရဏာဗိုန်တဲက် ဗွဲမ ပြဟ်ပြေဟ် လွစီရေင်ညိမအံက်” ဗောဓိသတ်ဂး(ကိုသိုင်ရ။) (၅၅၀။ ၉-၄၇။ ၇-၁၇၄။ အစော့။) ပဲ့မူဗျာ/ “မြတ်သောမင်းကြီး၊ ထတော်မူလော့။ ရှင်မင်းကြီး၏အပြစ်ကို သည်းခံ ၏။ ဤယနေ့မှစ၍ မနံမဇိမိပြုသည် မဖြစ်လေလင့်။” (၅၅၀။ ၈၇-၉၅။ ညောင်ကန်။)
- “ယုံတုညး၊ အဲဒိုက်အေပ်ဒိုင် ပဲ့သပိုဟ်ခြံက်တဲ နလှေင်ဂဇွေင်သိုင်စိုပ်ထပ်မဂဇွေင် လုက် ကြဲတဲ အဲဒိုက်ဒဗ္ဗိဒ္ဓိဇီဇတိဗဇာရံဗိုန်ကွန်တဲ ပဲ့ယယံမဲ့တဲ ပဲ့မပေင်ထပိုတဲ အဲဒိုက်ပြောင်လပ်ပး ဓနက်တဲ သိုင်စိုပ်ထပ်ပပ်စေ့ကျင် ထာန်ဂဇွေင်ဇကုရိုဟ်ဟ်တဲဒိုက်တဲ ဒးစုတ်ဓနက်အဲဒိုက်ရအံ” လုဂး။ (၅၅၀။ ၉-၅၃၄။ ၉-၂၅၄။ အစော့။) ဗတ်ဗျာ/ “မင်းမြတ်၊ အကျွန်ုပ်သည် ချုံထဲ ဌိပုန်းနေ၍ ကျက်စားရာအရပ်၌ ကျက်စားသောရွှေဟသင်္ဃာမင်းကို ခြောက်ရက်တိုင်အောင် အကျွန်ုပ်သည် သေချာအောင် စောင့်ကြည့်စုံစမ်းသည်ရှိသော် ခုနစ်ရက်ပြည့်သောနေ့၌ အ ကျွန်ုပ်သည် ကျော့ကွင်းထောင်ထားရာ နေ့တိုင်းကျက်စားနေကျနေရာသို့ ပျံဆင်းရောက်ရှိ လာသော ရွှေဟသင်္ဃာမင်းသည် အကျွန်ုပ်၏ကျော့ကွင်း၌မိ၏။ (သုတေသီ)

(((((((((((((((((((((())))))))))))))))))))

ဇာ်ဇူး။ ဇာ်သူး။

ပဲ့အဘိဓာန်အာဟာလီဒေဂ် ဝေါဟာရ ‘စာ်ဇူး’ ဂ် ညးထွေးလပ်ဒဒ်ပိုဒ်ကြိယာမဲ့တဲ ကိုလပ်အဓိပ္ပါယ် v. to tear asunder; to depart, to be severed from, to be separated ရ။ ပဲ့အဘိဓာန်မန်ဗျာ အာထောန်သိုင်ဂ် ‘စာ်ဇူး’ ဝံ ညးကိုလပ်အဓိပ္ပါယ် ‘ကွဲကွာသည်’ ရ။

နဲသက်လောန် (ဋ္ဌာန်သုတေသနလိက်ပတ်မန်-ကွဲနီဇိုင်အမေရိကန်)